

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Hajnal-utca 2.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.

Félévre 4 „

Negyedévre 2 „

Egyes szám ára 16. kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Fölvívás előfizetésre.

Azon t. előfizetőket, kiknek előfizetésük lejárt, felkérjük, hogy megrendeléseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.

Félévre 4 „

Negyedévre 2 „

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. ker. Hajnal-utca 2. sz. küldendők.)

A kiadóhivatal.

Féket az antiszemizmusk.

I.

Midőn a választások az antiszemita képviselők számát tizenhétre emelték, hazánk minden higadt gondolkozású polgára azt sajnálattal kísérte. Sajnálattal pedig azért, mert az antiszemita párt növekvése egyrészt tanúságot tett a mellett, hogy a választó polgárok, midőn az antiszemitákra adták szavazatukat, legszebb alkotmányos joguk gyakorlásában nem hazafias tekintetek által vezéreltették magukat, hanem néhány lelketlen izgatók bujtogatására hajolva, a törvényhozó mandátumával megtiszteltek olyanokat, kiknek eszközük az izgatás, politikájuk a gyűlölet és céljuk a — a szereplési viszketeg. De sajnálatos volt azért is, mert előrelátható volt, hogy ezen veszélyes elemnek a szaporodása parlamentáris életünket, a melynek niveauja némelyek szerint már amugy is sokat vesztett hajdani magaslatából, még inkább lefogja nyomni, compromittálva politikai érettségünket és a közszabadságért rajongó érzelmeinket, meggyalázva a magyarnak már-már közbeszéddé vált vallási türelmességét. S a kik ettől tartottak, azokat a következés sajnos! nem hazudtolta meg.

A felirati vita, melyben az antiszemita párt úgy fiatal ujjoncza, mint kipróbált bajnokai kiléptek a küzdőterre, a mint egyrészt magában véve parlamenti skandalum má fajtult, úgy másrészt előízét nyújtotta azon gyönyörűséges vitáknak, melyeknek a most megnyílt országgyűlési cyclus alatt elébe nézünk. S habár az antiszemita politika az összes országos pártok keréyes, félre nem magyarázható visszautasításával találkozott mindjárt első fellépése alkalmával, s ha-

bár az antiszemiták eddigi szereplése közmegebotránkozással fogadtatott nemcsak magában a házban, de azon kívül is, pártkülönbség nélkül az egész országban; mégis igen alapos aggodalmunk van az iránt, hogy ezen épületeseknek épen nem mondható jelenetek, akár lesz rá alkalom, akár nem, ismétlődni fognak, mert az oly párt, melynek nincsen más programja, mint az üssed a zsidót, minden országos kérdést a maga szempontjából: az antiszemitizmus szempontjából fog tárgyalni, azaz ellepni avval az iszappal, a melyből már egy jó adagot feltálat a felirati vita alkalmával.

Némelyek még mindig hóbortnak tekintik az antiszemitizmust, mások meg neveltségesnek tartják, némelyek a szólásszabadság nagy elvéből ítélve meg a kérdést, legdurvább nyilatkozatait meg nem akadályozhatónak tartják, mások ismét oly kisszerű jelenségnek nézik, mely akkor múlik el leghamarább, ha nem gondolunk vele, ha ignoráljuk.

Mi ezen nézetek egyikét sem tehetjük a magunkévá.

El akarunk attól tekinteni, hogy az antiszemitizmus nem más, mint a jogegyenlőség negatívója, hogy megakarja vonni a polgári jogokat az ország lakosainak egy bizonyos fajától vagy felekezetétől, mi már magában véve kárhoztatandó merénylet a jogegyenlőség elvén álló alkotmányunk ellen, s azért nemcsak azok érdekében, kik jogvesztéssel fenyegetvék, hanem magának az ország alkotmányának integritása, a közszabadságoknak sértetlensége, a jogegyenlőség háborítatlansága szempontjából helytelenítendő, elítélendő és minden téren megakadályozandó.

Ha ettől egészen el is lehetne tekinteni, a mint azt hisszük, hogy nem lehet, kétségtelen, hogy az állam, melynek a rend és közbátorság fenntartása képezi legelső hivatását, nem tűrhet meg egy oly politikai agitációt, a mely a büntető törvény által tiltott eszközöket használ céljának elérésére, s melynek célja nem más, mint a rendszeres megbontása.

A midőn néhány évvel ezelőtt először szóba került az antiszemitizmus, képviselői a zsidóknak az országból való kiűzetését tették programjukba. S mert e miatt közneveltség tárgyává lettek, haragjukban kiszalasztották azt a szót, hogy »a zsidót, mint a betolakodótoltvajt ki kell az országból verni«. Ez a zala- és pozsonymegyei csöcseléknek kapóra jött, s rögtön

végrehajtani meg is kísérlek az antiszemita programot, feldulván és felgyújtván a békés zsidó polgártársaik házeit és boltjaikat megrabolván, úgy, hogy a megrendült közbátorság helyreállítására a katonaság közbelépése, majd a statárium vált szükségessé. E mellett insceniroztatott a tizza-eszlári bünper, az antiszemita lapok féktelenül megtámadták a bíróságokat, a kormányt, a főügyészséget, a zsidókat és vallási rítusukat, míg az esküdtek felmentő verdiktjeikkel legyeztették az antiszemitákat. A bíróságok is közbeléptek s egy pár szerencsétlen embert börtönbe vetettek, de a felbujtókat s a tizza-eszlári per rendezőit, a rablások és gyújtogatások értelmi szerzőit megcsipni nem lehetett, mert volt elég eszköz félrevezetett áldozataikat a veszély idején cserbenhagyni vagy immunitásuk köpenyébe burkolódnai.

Jöttek a választások. A már párttá szervekedett antiszemitáknak, felhasználva minden még a legrosszabb, a leghazafiatlanabb eszközt, sikerült 17 antiszemita képviselőt megválasztani. A legelső alkalmat, a felirati vitát felhasználták arra, hogy az ország színe előtt kifejtsek programjukat, mely most már csak törvényes úton kívánja a zsidó kérdést az egyik fractio szerint az emancipáció visszavétele, a másik fractio szerint revisiója által megoldani. S a mit felirataikban, sőt programbeszédeikben elhallgattak, azt nyíltan megmondották a parlamentben. Felmelegítették mind a 12 röpiratban már unalomig elcsépett, hazug vádat a zsidók ellen, hamis czitátumokkal kimutatták a zsidók és a keresztény morál közötti ellentétet, sőt nem áttalották újból felhozni, s a zsidók rítusából levezetni akarni a tizza-eszlári hirhedt vérvádat is, s fiat justitia pereant judaei volt fejtegetéseik conclusiója.

A parlament a zsidók ellen szórt legigaztalanabb és legvérlázítóbb vádaknak türelmes tanuja

volt, s elnöke nem talált módot egy törvényes felekezetnek legszentebb dolgait sárba tipró emegaz támadást s egyuttal a tettegességre való felhívást megakadályozni. Egyesek ugyan magukra hagyták ezeket az őrjöngésig neki vadult szónokokat, mások, a kik könnyedén vették a dolgot, elég jól mulattak a hecz-czen, de az ország higadt gondolkozásu képviselői szívük mélyéből megbotránkoztak, ezen hazánk parlamentáris életében eddigelé példátlan gyalázatos jelenetek felett. Megbotránkoztak és méltán mindazok, a kiket a felekezeti és faji gyűlölet még nem tett oly vakokká és elfogultakká, hogy az antiszemita izgatásnak, a mint az a parlamentben s azon kívül az országban foly, benső összefüggését észre ne vegyék. Valóban nem sok szemesség kell ahhoz, hogy észre vegyünk azt a connexitást, mely a vasvilla és a válaszfelirati vitában szerepelt antiszemita szónokok beszédjei között létezik. Egyik kiegészítő része a másiknak. Az immunitásköpenye alatt foly a legvérlázítóbb izgatás. A szerepek, mint a szindarabban a párt tagjai között fel vannak osztva, az összeredmény egy: az izgatás. Az egyik kimutatja a zsidók túlsúlyát a gazdasági téren, a másik azt bizonyítja, hogy a zsidónak minden vagyona a keresztényé volt, s hogy a zsidó földönfutóvá teszi a keresztényt; a harmadik kimutatja, hogy a zsidó vallás megengedi a csalást, lopást, uzsorát, sőt a keresztény vérenek vételét, s a negyedik meg napnál fényesebben bizonyítja, hogy a zsidók Magyarországból zsidóországot akarnak csinálni; az ötödik Nagy Lajosra hivatkozik, ki a zsidókat az országból kiverte, s a hatodik avval végzi, hogy legyen most már igazság s vesszenek a zsidók! Mindez az ország színe előtt mondatik ugyan el, de intézve van zum Fenster hinaus azokhoz a zavargó elemekhez, kiknek veszteni va-

TÁRCZA.

Az utolsó zsidó királyné.

— Az „Egyculóság” tárczája. —

A herodesi család egyik legérdekesebb alakja, de talán a zsidók történetének is egyik legvonzóbb, legcsodálatosabb nőalakja Berenike, I. Agrippa király leánya. A görög és zsidó vér, mely a herodesi királyi család ereiben egyesült, e nőben legjobban mutatkozott és a római szellem káros hatása, mely a zsidó államiságnak véget vetett ez asszonyt is letaszítá magas polczáról épen akkor, midőn közel volt a földi hatalom tetőpontja eléréséhez.

Hogy miért nem sikerült neki Titus császár nejévé lenni, hogy milyen része van a zsidó állami hatalom megtörésében, hogy mennyiben akadályozhatta volna meg a római császári udvarnak zsidó vallásu létének megváltoztatását, valamint e nevezetes nőnek egyéb eleményeiről a következőkben nyújtunk adatokat a legmegbízhatóbb történeti kutforrások feljegyzései alapján:

Berenike atyja Agrippa I. Herodes és a szerencsétlen Mariamne, a Makkabeusok egyik női ivadékának unokája volt. Tizenkét éves korában Rómába vitetett, a hol ifju korát tölté. A zsidó királyfi gyakran megfordult a császári palotában, a hol Germanicus anyja Antouia jóakarója volt. Tiberius fia a vele egykoru Drusus pedig barátja volt. Ennek hatála után Tiberius Agrippát bizta meg unokájának Tiberius Nerónak nevelésével. Agrippa azonban átlátta, hogy a jövő nem Tiberius Neróé, hanem inkább

Germanicus fiáé Caliguláé lesz, s így ehhez csatlakozott. Agrippa ezt nem annyira önérdékből tevé, mint inkább háladatosságból, melylyel Germanicus anyjának Antonianak tartozott. Midőn később Caligula tényleg el is foglalta a császári trónt, akkor Agrippát szolgálatai fejében Palesztina északi részével megajándékozta és felruházta őt egyuttal királyi czimmel is. Később, mint tudjuk, Galileát is ajándékozták neki, és kitünő szolgálatai fejében, melyeket Claudius császárrá emelésénél teljesített, végre Judeát és Samariát is kapta.

Ez történt Krisztus utáni 40-ik évben. A Herodes alatt szétbomlott birodalom ismét egy kézben pontosult össze, I. Agrippa kezében, a ki székvárosának Jeruzsálemet szemelté ki. Itt ismét a zsidó vallásnak kezdett élni és nemcsak hogy részt vett minden zsidó szertartásban, hanem különféle ajándékokkal emelé a zsidó templom fényét, sőt Jeruzsálem várfalait is felépítteté. De miután a római nevelés erkölcstelensége gyakran a legembertelebb mulatságokra indítá, és midőn színházakat építtetett, a hol elitelt foglyok egymás ellen harcoltak, akkor az orthodoxia éles ellenzéket fejtett ki ellene, mert semmi sem bosszantá a jámbor zsidó alattvalóit annyira, mint színházi és cirkusi mulatságai.

Ehez járult az is, hogy Agrippát, ki az öltözetben is nagy fényüzést fejtett ki, udvari szolgálai és hizelgői »Istennek« szóliták, a mi az orthodox zsidókat teljesen elidegeníté tőle. Agrippa azonban meghalt, mielőtt az orthodox zsidók ellene valami államcsinyt elkövettek volna.

A görögök, kiknek Agrippa színházakat és fürdőket építtetett, emléke iránt nem tanusítottak valami rendkívüli tiszteletet. Életében gyűlölték, mert zsidó volt, és

lójuk nincs, s kik mindig azon a párton voltak és lesznek, a mely prédára nyujt kilátást, és kik kapva az alkalmon vasvillával és gyujtogatással oldják meg most a zsidó kérdést. S mert az antiszemita képviselők tudják, hogy kihez szóllanak, mert tudják, hogy az ő politikájuknak kik a végrehajtói s miként hajtatik az végre, azért felelősök azokért a zavargásokért, rablásokért és gyujtogatásokért, a melyeknek hazánk, csakis az ő szereplésük óta lett szomorú színhelyévé. Ezt a felelősséget magukról el nem hárihatják semmi olyféle phrázisokkal, hogy ők törvényes uton akarják a zsidó kérdést megoldani. S aztán mióta képez a zsidóknak, mint betolakodó tolvajoknak az országból való kiverése, vagy az oly felhívás, hogy »vesszenek a zsidók« — törvényes eszközt?

Nem hiszszük, hogy volna e hazában józan politikus, a ki így látva a szó és a tett közötti okozatos összefüggést, a ki látva a szó izgató voltát és a tettnek büntényi minőségét, szive mélyéből el nem kárhoztatná az olyan politikát, a melynek szava izgatás, tette büntény. S ha ez kétségtelen, nem-e legsürgősebb feladata az államnak a zily fajta politikát egész hatalmával gyökerében elnyomni s terjedését lehetetlené tenni?

Mik legyenek erre az eszközök? arról közelebb.

—xy.

Galvanizált halott.

A pénzügyi bizottságban szóba került megint az agrár kérdés. A kormányt oly intézkedések megtételére sürgetik a »magyar« társadalom állítólagos megmentése érdekében; — oly törvényalkotásokat követelnek, a melyek semmi kétséget nem hagynak fenn abban, hogy az ugynevezett agráriusok voltaképen nem egyebek, mint lep-

halála után ezt a gyűlöletet atszármaztatták gyermekeire. Agrippának három leányát görög katonák a legkiméletlenebbül megsérték. A királyi palotában elhelyezett szobraikat a bűn és gyalázat hazaiba hurczolták. A római katonák e botrányokat beavatkozás nélkül türték. Az elhalt király három leánya közül Berenike volt a legidősebb, — akkor, Kr. u. 44. évben, tizenhat éves, nővérei pedig 10-12 évesek valának. Azonfelül volt Agrippának egy fia is, kit mint atyját Agrippának hittak, és a ki Rómába ment az ottani udvarhoz. Claudius császár nem sokára ez ifjunak adta át Palesztina azon részét, melyet Caligula atyjának átengedett, de ez nem volt méltó az uralkodásra. A római császár felhatalmazta őt azzal a joggal, hogy zsidó főpapot nevezhet ki Jeruzsálemben, de ő ezt a jogot saját önző céljaira használta fel. Jozefus a híres történetíró többek közt ezt jegyzé fel róla: II. Agrippa J e z u s t, Damas fiát elmozdítá a főpapi méltóságtól és helyette G a m a l i e l fiát emelte az egyházi rangra, a miért igen nagy civódások és verekedések történtek vala. A talmud azonban ezt megbővitve, elmondja, hogy II. Agrippa Gamaliel fiának (a főpap) nejétől két zsák denárt fogadott el megvesztegetésképen Midón aztán később a római trónt Nero foglalta el és II. Agrippa a p a r t h i háboruban nagy szolgálatokat tett az új római császárnak, ez utóbbi megajándékozta a Genezaretó vidékével és több városal és tartományyal. II. Agrippa ezt azzal hálálta meg, hogy fővárosát Caesaria Neronisnek nevezte.

Mialatt I. Agrippa fiának a sorsa ily kedvező fordulatot vőn, az elhalt király leányai legkalandosabb életet folytattak.

lezett antiszemiták. Ezek az urak azt tartják, hogy verebet dobbal nem lehet fogni, hát nem is állanak be az Istóczy czéhbe; sőt nyíltan védelmezik a zsidót az antiszemitizmus támadásai ellen, valójában még is a zsidóság ellen irányul minden törekvésük.

A gentry pusztul — mondják ők. A gentryt meg kell menteni, mert a gentry, — a magyar társadalom.

Nos, nézzünk tovább. A gentry pusztul, mert el van adósodva nyakig. Kinek adós? a zsidónak. Hogyan pusztul? úgy, hogy kénytelen birtokaitól megválni. És ki veszi meg a gentry birtokát? a zsidó. Miután pedig a földbirtok az állam ereje s a középbirtokosság, a gentry a magyar társadalom alkotó eleme, tehát az új birtokos, a zsidó, megöli a magyar társadalmat, mert tönkre teszi a gentryt.

Ez az az ugynevezett »agrár politika«, mely a társadalom állítólagos védelmében a társadalom elvét támadja meg.

Hiszen a gentry, igaz, hogy tönkre ment, már alig lehet szó róla, mert már csak halott, a melyet az antiszemiták és az agráriusok galvanizálnak, hogy még egy kissé rángatódzzék; de ki tette tönkre a gentryt? Hiszen a »zsidó« akkor még földbirtokot nem is vásárolhatott, mikor a gentry már az anyagi pusztulás lejtőjén állott, a honnan ma már a bukás menthetlen örvényébe lubiczkol! Tehát nem a »zsidó« tette tönkre, hanem tönkre tette ő, a gentry, saját magamagát.

Dologtalan volt. Hagyta birtokait pusztulni: nem kezelte a modern gazdaszat elvei szerint; nem látott utána; engedte, hogy tisztartói, kasznárai meglopják, holott a tisztartók és kasznárok tartása luxus volt, a melyet a birtokos nem birt meg.

Adósságcsináló volt. Mert ha nem termett egy évben annyi, a mennyivel pazarlásait, eszemiszom vendégeskedéseit kielégithette, vett kölcsönt, a hol kapott, s ha már hitele fogytán volt, maga ígért magas kamatokat, csak hogy pénzhez jusson.

Hanyag volt. Adósságait nem fizette, mert bő termés

Előbb elfogjuk mondani a két fiatalabb nővér történetét és csak azután térünk át Berenikének valóban sajátos életfolyására.

(Folyt. köv.)

Tollhegygyel.

— Az „Egyenlőség“ eredeti tárczája. —

Zichy Antal pártfogásába vette a zsidókat. Nem szabad őket az országból kiűzni, mert zsidó nélkül az ország el nem élhet. Ki fogná a földesur búzáját, gyapját stbbijét megvenni, ha majd nem lesz többé zsidó? Ki fog pénzt kölcsönözni? ...

(Elhallgatott közbeszólás az ellenzék ama bizonyos különböző padjairól: Azért akarjuk elrabolni a zsidótól, hogy ne kelljen kölcsönvenni tőle)

*

Somssich Pál édes atyjáról a következőket mesélik:

A negyvenes években történt, hogy az öreg Somssich a kastélya előtt sipoló házaló zsidót kastélyába hívatta. A szegény batyus zsidó félénken benyitott az ajtón. Az öreg ur jókedvében volt, leültette a zsidót, bort is hozatott neki, dohányos zacskóját szűz dohánynyal tömte meg, s »ráadásul« még egy pár ócska csizmával is megajándékozta. Mikor aztán elhalmozva a földesur kegyeivel a zsidó távozni készült, az öreg ur megvergette a zsidó vállait, mondván: »Igy szeretem a zsidót«. Már t. i. — sipolva, batyusan.

*

idején szűk esztendőkre nem tett félre; sem szűk esztendők kölcsönének terhét nem akarta magáról lerázni. Prolongált vagy pereltette magát, és még virtusnak tartotta, ha a drága pert minél tovább huzhatta.

Tanulatlan volt. Kereskedést, ipart uri méltóságában kicsinyelt. Mesterséget meg éppen megunt. Sógorság, komaság vérén hivatalt hajhászott s azt hajhászta ma is.

Hát ha ez az elem csinálta a magyar társadalmat, akkor jó, ha ez a társadalom elpusztul, mert ilyen társadalmi elem mellett rohadni kellene a társadalomnak, de egyúttal az államnak is, mely a társadalom erejére támaszkodik.

Ha ezt a magyar társadalmat akarják az agráriusok megmenteni, akkor — kereken kimondva — a társadalom ellen egyenesen gyilkossági kísérletet követnek el, mert ilyen elem nem képes fenntartani társadalmat, ilyen elem elsülyesztí az.

Hiszen ha a gentrynek birtokminimumot megállapítanak, akkor kezébe adják a magyar társadalom sorsát a lazaróniknak, a dologkerülő heréknek. Igenis azoknak, mert nálunk a gentry ma, az ő galvanizált halott voltában nem más, mint az olasz kommunista, vagy a német szocialista. Csakhogy a külföld lazarónijai munkások, a kik, ha megunták a kolduskodást, a társadalmi rend felforgatását, a tőke sarokba szorítását és megnyirbálását, — még dolgozhatnak és kereshetnek; de a magyar gentry — ur, a ki a büszkét játsza, mikor semmije sincs, a ki lázít a tőke ellen, s miután azt hiszi, hogy a tőke a zsidó kezében van, csinál antiszemizmust. A magyar gentry utálja a munkát, s az, hogy koldussá lett, egygyel több jogcíme neki a hivatalvadászatra és vadászott hivatal elnyerésére. Nem azért, mert dolgozni akar, hanem mert henyéve kíván pénzt keresni.

Ezt az elemet, ezt a társadalmat akarják az agráriusok fenntartani. Ezeknek a megmenthetetleneknek a megmentését sürgetik azzal, hogy korlátoztassék a váltóképesség s hozassék be a birtokmentesítés. Tehát nemcsak hogy a társadalom salakját akarják a társadalom fel-

szinén tartani, de e salak érdekében korlátozni kívánják a becsületes munka, a szorgalom, a törekvés és igyekezet embereit, a kiknek a pénzszerzést, a hitel előnyeivel való jutást nehezítik meg, — támadást intézni ekként az ipar ellen, a mely magyar; a kisebb kereskedelem ellen, a mely magyar. Mindent összevetve megtámadják a jövő Magyarország alkotó elemeit, midőn az ipar és kisebb kereskedelem hitelképességének emelnek korlátokat.

És mind ez a telhetetlen gentry, a galvanizált halott érdekében.

És még többet ennél. Azt mondják ugyanis — és tény, — hogy agrikultur állam vagyunk. Nos, földbirtokot hagyni azok kezében, a kik nem tudták megtartani birtokaikat: mit jelent ez egyebet, mint az állam agrikultur jellegének is a megrendítését.

Nem is szólván arról, hogy e felfogás se nem liberális, se nem méltányos, se nem észszerű, csak arra utalunk, hogy nem is hasznos, a mellett, hogy háttére a legdurvább igazságtalanság.

A gentry-birtok jó része zsidó kezeire került, igaz; de az új birtokos emeli a birtok értékét, mert modern alapon gazdálkodik, tehát a zsidó birtokossal nő a föld becse, nagyobb a tőkevagyon. Igaz, agrikultur állam vagyunk, mert a zsidó birtokos emeli az agrikulturát a gentry ellenében, a mely azt megrontotta.

A zsidó birtokos fizeti az adót és pedig nagyobb jövedelem után nagyobb adót, mint a gentry, tehát emeli az állam jövedelmét, az állam hitelképességét; míg a gentry folytonos adóhátralékával a státust deficizitekbe sodorta. E szerint az új birtokos az államnak határozott fináncziális előnye.

A zsidó birtokos magyar érzelmű, magyar nyelvű, magyar szellemű. Birtoka által szerepet visz a közéletben, s nem csinál henczegő politikát a megyében; nem atyafiság, sógorság, komaság vezet, hanem a józan ész; tehát egy oly politikai elem, a mely a politikai élet határozott előnye.

A zsidó birtokos tanult, művelt, halad, s műveltsége

Zichy Antal védbeszéde a zsidók mellett ezt a régi históriát juttatta eszünkbe.

Zichy Antal is megvédelmezi a zsidót, mert ki venné meg a földesur búzáját, gyapját stbbijét, ki kölcsönözne neki pénzt?

Ágayak, Acsádyak, Csemegiek, Kissek, Falkok, Simonyiak, Hirschlerek, Dócziak remegjetelek, mert ti nektek még a gyapju és búzavétel s a pénzkölcsönzés jogcíme sincsen meg arra, hogy a magyar hazának polgárai legyetek!

*

Jánossy János ur Zimándy tisztelendő társának felelt a katolikus klerus nevében. A magyar papság szerinte sajnálja Zimándy urnak fellépési módját. Csak a modorát? Nem gondolt Jánossy ur arra, hogy van Magyarországon fenkölt szellemű pap elég, a ki nemcsak a formát, de a dolgok lényegét is szokta nézni, s a ki aztán nem tehet másként, mint hogy Jánossy urnak a fellépését is — sajnálja?

*

Nendtwich »veterán tudós« negyven esztendeig volt műegyetemi tanár. Emberek lehettek azok a zsidó technikusok a talpukon, a kiket az antiszemiták tudósa a rigorosumoknál approbált.

*

Verhovay, a csángó bankár a »Budapesti Közlöny« árverési rovata szerint már — hűvösre került; ez időszertint lakását a városligeti erdősor 7. sz. a. tartván.

*

A mint hallom, a budapesti zsidók 5000 frtnyi tiszteletdíjat ajánlottak fel az antiszemiták jeles hebraistájának, ha ő abból a temérdek zsidó könyvből, a melyről állítják, hogy »tanulmányozva olvasta«, csak egy oldalt is képes lefordítani. A tizenhét antiszemita közül még egyetlen egy sem pályázott, pedig jól esnék mind a tizenhétnek egy kis pénzmag.

*

Hermann Ottó a zsidóktól kátét kér. Ugyanezt tette II. Frigyes és első Napolaon.

Tessék aztán még kétségbe vonni, hogy a nagy szellemek nem találkoznak.

*

Ad vocem káté!

Zimándy »Antiszemita Kátéja«-nak nagy kelendőse lehetett. A könyvkereskedésben már elfogyott s legfeljebb még a — sajtosoknál kapható. Por vagyunk, porrá leszünk; a sajtó termékei a sajtóhoz kerülnek. Ez a zsidó világ folyása.

*

A tiza-eszlári per pátriájában, Nyiregyházán, pótválasztás lesz a szabadelvű párti és az antiszemita jelölt között. Azt mondják, az antiszemitának rossz kortesei voltak: Solymossy Eszter árnyékára már nem hajtanak a választók,

és haladása kiemell a társadalmat abból a tespedésből, a melybe azt a gentry lóditotta.

Igaz, hogy a zsidóság nyer társadalmi és politikai befolyásban, de ezzel a magyarság ügye nyer, mert a magyar zsidó mindenek fölött hazafi, zsidó magyar.

Hanem ez nagy száka az agráriusok szemében, a kik a birtokot minden áron a tudatlan gőg, az ázsiai kényelem és a sötét butaságnak akarják megtartani a — magyar társadalom nevében. De hisszük, bár a pénzügyi bizottságban eléggé kedvezően fogadta egyik-másik »ur« a csillogó frázisokat, a bizottsági terem falaira vetett borsó az ő törekvésük, mely reájuk pattan vissza minden további következmények nélkül.

A gentry meghalt: azt csak galvanizálhatják, de életre nem fogják hozni soha; legfőlebb az antiszemitizmust nevelik, a mi bizony elég baj, de ennek a bajnak még lehet orvosoztatni, hanem annak, a melyet a gentry feltámasztásával elkövetnének, nincs gyógyszere, mert az a magyar birodalom végképeni erkölcsi és anyagi elsatnyulása lenne, a mitől Isten mentse meg mi magyar hazánkat.

Felekezeti ügyek.

Az »Egyenlőség« mult heti első cikkére több oldalról vettünk választ, a hol utalva a kérdéses cikkben előadottakra, az írók kifejtik, hogy a dolgot csak azért czélszerűtlen a kérvényezés útjára terelni, mert ez a zsidó kérdést ismét felszínre hozná és talán hetekig újra foglalkoztatná a közvéleményt. Hiszen ez igaz, mi sem tagadjuk. De kérjük: Szabad-e nekünk ilyen indokból lemondani legszentebb jogainkról? Vagy azt hiszik, hogy ha mi mindent elkerülünk is, az antiszemita nem fognak alkalmat találni hitvány rágalmazásra? Ma már oda jutotunk, hogy akár forog, akár nem forog szőnyegen zsidóügy, a parlamenti antiszemita párt minden kérdést azzá gyur, sőt ha egész évben egyéb sem volna napirenden, mint a könyvtári bizottság jelentése, még akkor is ürügyet találna az antiszemita had furfangja zsidóvita provokálására.

Ilyen körülmények között a fentérintett indokból bezzeg egy pillanatig sem volna érdemes habozni jogainknak kérvényezés útján való érvényesítésétől elállani. De nemcsak ezt akarjuk mi most fejtegetni, hanem főleg arra akarjuk kérni hitrokonainkat, hogy szenteljenek az ügynek figyelmet és ismerjék fel egyszer végre jogaikat. Ismerjék fel azokat a különböző módokat is, melyek egy konstitucionális államban rendelkezésére állnak a polgárságnak jogai érvényesítése es sérelmeinek elpanaszolására. Ismerjék fel hitrokonaink helyzetüket, politikai, társadalmi jelentőségüket és ne engedjék magukat játszószerszer gyanánt használni.

Ha látni fogják, hogy a zsidó magyarok minden alkotmányos eszközt készek megragadni jogaik védelmére, ha tapasztalni fogják, hogy mi nem akarjuk tovább tünni azt a kivételes állapotot, mely reánk a jogfosztás sárga foltját varrja, megkülönböztetésül a haza többi felekezeteitől, ha hazafiságunk öntudatában erélyesen és semmitől vissza nem riadva követelni fogjuk, hogy ne tekintsenek bennünket többé idegennek e hazában, hanem adják meg nekünk azokat a jogokat, melyek minden felekezetet megilletnek, mely a haza iránti köteleiségeit készséggel, szeretettel és odaadással teljesíti; ha mindezt elmondjuk, akkor nem kell tartanunk az antiszemita rágalomtól, mert nem lesz elfogulatlan férfit a magyar törvényhozás csarnokában, a ki kérelmünket nem méltánolná.

Egyébiránt majd meglátjuk. A kérdés most már vagy az egyik, vagy a másik alakban fel fog vettetni. Nincs kizárva az sem, hogy emlékiratot fogunk átnyujtani Trefort ur ő nagyméltóságának, de lehet, hogy interpelláltatni fog. Majd elvállik. A helyzet parancsolólag követeli, hogy a magyar zsidóság felekezeti ügyei az autonomia alapján szabályoztassanak. S miután az irodák eddig minden ilyen törekvést meghiusítottak, első sorban ez irodákat kell eltörölni. A magyar zsidóságnak egységesnek kell lenni. Az irodák a magyar zsidóságot nemcsak szertartásilag, de felekezetiileg is ketté osztották. Ez nemcsak hallatlan impertinencia, de abszurdum is. Ennek az állapotnak véget kell vetni.

*

V á c z, nov. 11.

Becses lapja utolsó száma »Az izr. hitközségek figyelmébe« czim alatt vezércikket közöl, melynek kiinduló eszméjét ugyan helyeslem, de az orvoslasra szánt utat és a kérvénynek szövegét nem csak hogy nem pártolom, hanem azt elleneznem kell.

Pártállásomat ezen lapokban már egyszer jeleztem. Én sem a kongresszusi, sem az orthodox párthoz nem tartozom, és az 1868. évi kongresszus után az izr. hitközségekben bekövetkezett szakadás sajnós és káros következményei meggyőződésemet teljesen igazolták, hogy mai napság a lehetséges békés álláspont csakis a status quo ante congressus. Én a kongresszusi határozatok és az országos iroda fennállását károsnak tartom, épen úgy, mint az orthodox szabályokat és az orthodox irodát. Sajnosan vettem tehát észre, hogy az ajánlott kérvény szövegében panaszaink az országos iroda ellen teljesen és helyesen fel vannak sorolva, de az orthodox iroda felett simán átcsuszlik, a mennyiben csak két irodáról emlékezik meg. Pedig ha az egyik réz, a másik sem arany. A bajon csak akkor lesz segítve, ha mind a kettő, azaz: kongresszusi úgy, mint az orthodox iroda, egyaránt eltöröltetik, de még akkor is évek során át érezni fogjuk a betegség következményét. Én, ki az izr. hitközségek fejlődését majd egy negyedszázad óta figyelemmel kísérem, azt tartom, hogy országos képviselő közegre csak akkor volna szükségünk, ha önkormányzati tehetségünk volna, de most, midőn három vagy négy párt létezik, egy párt sem kötelezhető arra, hogy a másik szervező szabályait fogadja el, egy község ma »kongresszusi«, holnap »orthodox« és harmad nappra »statusquo«-nak ismerteti magát, autonomiáról szó sem lehet. És ha önkormányzatunk nincsen, minek az országos iroda? Vagy talán azért szükséges, hogy az országos izr. iskolaalap jövedelmének hovatfordítása felett örködjék és a kezelésre befolyást gyakoroljon? De hisz erre sem való, mert az iskolaalap hovatfordítása és kezelése egészen a vallás és közoktatási miniszter urra van bízva, miután Molnár Aladár határozati javaslatát az országgyűlés 1880. évi márczius 12-iki ülésében elfogadta, és így az irodák ez irányban is a dicsőségüket elvesztették. Az irodáknak nincs semmi hatáskörük, fennállásuk több ezer forint dotációt vesz igénybe, a mi a népiskolák segélyezésére szükséges összegből haszontalanul elfecséreltetik.

És ha a vallás- és közoktatási miniszter az országos kongresszusi és az orthodox irodát mindezek dacára is fenntartja, akkor ez csupán ő nagyméltóságának az illető irodai urak iránti szivességéről tesz tanúságot, mert szükségtelenségük előtte sem titok, sőt emlékezem arra, hogy 1880. évi márczius 22-én a miniszter ur elnöklete alatt tartott konferencián, melyen Reich Ignác, Trebitsch Mayer, dr. Hirschler Ignác, Schweiger Márton, Simon József és több kongresszusi és

orthodox párti részt vett, a fölött tanácskoztak, az irodák intézménye tovább is dotáltassék és fenntartassék-e vagy nem? Ekkor Schweiger, az országos iroda elnöke és Simon, az ő titkára már oda nyilatkoztak, hogy a zsidóság egysége és békéje érdekében készek az irodák intézményét feláldozni.

Hogy ez urak azóta megváltoztatták-e nézetüket, nem tudom. De akár mikép vélekedjenek ma, az lényegesen nem változtathatja a dolgot, mert az irodák további fenntartása vagy megszüntetése iránt a magyar zsidóság és nem egyes ember van hivatva határozni. A magyar zsidóság tehát figyelmeztesse a minisztert, hogy az általa kifejezett várákozást az irodák nem teljesítették, sőt ellenkezőleg: kitünt, hogy ez irodák tényleg utját állják az orthodox és neolog zsidók egyesülésének, minél fogva habozás nélkül eltörölendők.

Az országgyűléshez azért nem fordulhatunk, mert nem kívánunk új zsidóvitát, mert elég tanulság volt reánk az utolsó felirati vita. Ismerjük, mily elemek viszik a nagy szót ez időben az országgyűlésben, hol az antiszemita brutalitás és tudatlanság a józan ítéletet majdnem lehetetlenné teszi, ha zsidókról tanácskozni kell. Forduljunk egy emlékiratban, körülményesen körülírt kérvénynyel Trefort ő nagyméltóságához, adjuk elő az ügyet részrehajlás nélkül, és hinni akarom, hogy kérelmünket méltányolni fogja. Ha az irodák megszüntetve lesznek, akkor új tevékenység vár a hazai zsidóságra, és pedig önkormányzati jogaink biztosítása, mely az összes zsidóság hitközségi életét rendezze, és a kisebbség valódi meggyőződését biztosítsa.

Reiser László.

Mivelődés és magyarosodás a zsidóság körében.

Irtta: Alexandros.

Átvesszük a kiváló szakértelemmel és szeretettel irt tanulmányt a »Szabadelvű párt 1885. évi naptárából«. A szerző Alexandros, a fiatalabb írói nemzedék egyik legtehetségesebb tagja, a ki már számos sikerült publicisztikai dolgozattal vitta ki magának azt az általános elismerést, melyben részesül. A jelen munka ujonnan megerősíti bennünk azt a meggyőződést, hogy Alexandros nemcsak társadalmi és politikai kérdések, hanem hazánk felekezeti ügyei és főleg a zsidó felekezet úgy kulturális, mint egyházi és közjogi helyzete felől oly alaposan van informálva, hogy avatottabb tollat nem képzelünk eféle tanulmány kidolgozására, mint az övét. Ajánljuk a jeles kis esszét az olvasók figyelmébe.

A magyarországi zsidóságnak a művelődés és a magyarosodás terén tett előhaladását kívánjuk vázolni e rövid cikkben. Nem fogunk szépíteni semmit; egyszerűen a kezeink közt levő hitelés adatokra támaszkodva ismertetjük meg a zsidó hitfelekezet institutióit, törekvéseit, anyagi és szellemi eszközeit, tekintettel a fent említett két célra. Ezeket pedig ismerni annál is kívánatosabb, mert eltekintve attól, hogy e tárgyban, jöllehet a mozgalom már évtizedre vezethető vissza, némileg áttekinthető kép mindaddig hiányzik, azt hisszük, ha van a »zsidókérdésnek« helye, úgy ez csakis abból a szempontból vethető föl, mennyiben áll a magyarországi zsidóság a műveltség tekintetében megfelelő fokon, mert hiszen egy kulturállam főereje abban rejlik, hogy mentől nagyobb szellemi töke fölött rendelkezze, s ha igen, mennyiben áll az a nemzeti cultura, a magyarosodás szolgálatában, mert hisz ettől függ a magyar faj nemzeti jellegének dominálása az országban. Az antiszemitizmus e thema elől következetesen kitér, s ha már a pszichológus sarából föl tud emelkedni a komolyabb érveléshez, akkor jelszó gyanánt a gazdasági kiszípolozást említi, nem számolva azal, hogy valamely gazdasági fejlődés is bizonyos, határozott törvényeknek van alávetve, s hogy arra nem a vallás, hanem sok egyéb külső körülményen kívül főleg

az egyén értéke, szorgalma és a munkától való vissza nem riadása bír döntő befolyással. Hanem ha valahol, úgy a közoktatás és nevelés terén lép előtérbe nálunk a felekezeti jellege; hisz tudjuk, hogy az állam befolyása a közoktatásügyre csak most kezd érvényesülni, s a mi eddig egyházi és iskolai téren történt Magyarországon, annak jó vagy rossz sajátságaiért az egyes itt-ott széles körű autonomiának örvendő felekezetek tétethetnek felelősekké.

Részünkről nagy hibának tartjuk, hogy a zsidóság annak idejében nem nyert egyöntetű, autonomikus szervezetet. Az 1868-iki zsidó kongresszusnak tudvalevőleg nem lett meg a kellő hatása; az országgyűlés a vallás-szabadság ideális elve által vezéreltetve, nem erősítette meg e szabályzat általános kötelező jellegét, s létre jött a zsidók háromféle organizatiója: a kongressusi, az orthodox és a statusquo. Mi e szétválásnak tudjuk be, hogy a közoktatás nem fejlődött egyöntetűen; a következmény az lett, hogy most az egyházközségek igen laza összefüggésben, majdnem egészen kényükre hagyatva teljesítik a közoktatás terén feladataikat, s a központi irodák csak arra szolgálnak, hogy az államsegélyt közvetítsék. A zsidó közoktatási alapot azon összeg képezi, melyet Haynau vetett ki a zsidókra, megtorlandó hazafias maguktartását a nemzeti ügy védelmében folytatott küzdelem alatt. Ez alap ő felségének 1850. szept. 20-iki elhatározása folytán iskolai alappá alakított, s ma mintegy két milliót meghaladó összeget nyújt rendelkezésre. Az összeg azonban nem bizonyult elégnek, a mi arra vezet, hogy a község teljesen tetszés szerint vethet ki külön adót, s mivel kellő normatívumok által körülírt, rendszeres állapotokról szó sincs, s ha van, az nem az institutiók, hanem az emberek érdeme, csak természetszerű bizonyos visszaságok jelentkezése, mint például a zsidó tanítók javadalmasításának megoldatlan szomorú kérdése, egyes zugiskolák méltán megrovott főnállása stb.

S mégis, a most uralgó rendezetlen állapottal szemben mi az eredmény a közmívelődés terén? A szót itt átengedjük a statisztikának. Egy felekezet, nemzetiség, faj stb. népmíveltségének statisztikai alapon való megítélésénél azt a szempontot kell vizsgálnunk, hogy hányan bírják a művelődés alapját: az irni és olvasni tudást. Az országos statisztikai hivatal által a magyar korona országában az 1881. év elején végrehajtott népszámlálás e tekintetben a következőket eredményezte:

	Római kath.	Görög kath.	Görög kel.	Ág. ev.
Létszám:	7.849.692	1.497.268	2.434.890	1.122.849
Irni olvasni tud:	2.877.661	134.966	316.262	632.676
Százalék:	46	11.27	16.18	70.58
	Helv. hitv.	Zsidó	Unitárius	
Létszám:	2.031.802	638.314	55.742	
Irni olvasni tud:	1.037.990	366.467	20.202	
Százalék:	63,96	71,93	45,28	

E táblázat konstatálja, hogy a magyar korona országában népműveltség tekintetében az összes hét fő felekezet között a zsidók foglalják el a legelső rangot, a kik közül majdnem $\frac{3}{4}$ rész bírja a művelődés alapfeltételeit: az irást és olvasást.

Áttérve most a magyarosodás mérvének jellemzésére, a legújabb népszámlálási statisztika szintén igen érdekes felvilágosításokkal szolgál. Jekelfalussy József jeles statisztikusunk csak ujabban megjelent tanulmánya ügyesen csoportosította a hitfelekezetek és a több nemzetiségek egymáshoz való viszonyát. Legyen elég csak azt a részt kiemelnünk, a mely a magyar anyanyelvűeknek viszonyát egybevetve a felekezetekkel tünteti föl. Az eredmény ez: a magyar anyakönyvek közt találtak:

róm. kath.	44.29
gör. kath.	9.04
gör. keleti	0.74
ág. ev.	21.31
helv. evang.	94.32
unitárius	94.38
izraelita	55.34
egyéb	50.30

Ez összeállításból a zsidókra következtetve, konstatálható, hogy a zsidóságnak több mint fele a magyart vallja anyanyelve gyanánt, hogy e tekintetben az összes felekezetek közt a harmadik helyet foglalja el.

A magyarosodás jelenségei közé tartozik kétségkívül azon törekvés, a mely arra irányul, hogy az egyén

ne csak érzelmeiben és nyelvében, hanem külsőleg, nevében is demonstrálja magyar voltát. Nem tagadjuk, a névmagyarosításra sokféle ok szolgáltathat alkalmat, de nem kicsinyes egyéni szempontból tekintve a dolgot, mégis azt hisszük, a magyarosodás mértékének, a faji egybeolvadás egyik fölöttébb kiváló jelentkezése a névmagyarosítás statisztikája. A nagyérdék és tanulságos anyagot még nem dolgozták föl egészen. Telkes Simon vette magának a fáradságot, hogy az adatokat megfelelő csoportosítsa s neki köszönhető, hogy két (1882. és 1883.) év összeállításából a felekezetekre vonatkozó részt imitt közölhetjük:

Névmagyarosítás történet		
Felekezet	1882.	1883.
róm. kath.	410	384
gör. kath.	18	15
gör. keleti	1	5
ág. ev.	56	54
helv. hitv.	19	19
izraelita	560	697

Azaz 1882-ben az összes névmagyarosítások számában a zsidóság 52,58%-al, 1883. pedig 59,37%-al, vagyis mindig az összes számok felénél nagyobb százalékkal szerepel. Telkes szerint az arány évről-évre kedvezőbb a zsidókra nézve.

De a magyarosodás nagy nemzeti missziója, azt hisszük, még nagyobb arányokat fog felmutathatni a magyarországi zsidóság körében. ha azon intézmények, amelyeknek hivatása a szellemi életnek irányt adni: az egyház és közoktatás intézményei, helyes alapra fektetve teljesítik missziójukat. Egyöntetű szervezet mellett, a mely ott, a hol kell, kényszerítőleg is tud föllépni, mint fent jeleztük, a cél gyorsabban lenne elérhető, mindazáltal e kedvezőtlen létfeltételek mellett is már vannak intézmények, amelyek működésétől a legjobbat várhatni. Első helyen említjük föl a hét év óta főnálló rabbiszemináriumot, melynek föllállítása Trefort egyik maradandó érdeme. Ez intézet célja nevelni hazafias papokat a nemzetnek és tudós lelki atyákat a zsidóságnak... A ki ismeri a pap nagy befolyását hivi lelki világára, eszméik irányára, s a ki tudja, mily nagy hiány volt eddig a nem pusztán érületre, de nyelvre nézve teljesen magyar rabbikban, az fogalmat fog alkothatni magának a rabbiszeminárium hivatásának nagy fontosságáról. Mind- eddig nem kevesebb, mint 198 magánvizsgálat tartatott ez intézetben, a jelentkezők azonban, részint mert világi, részint mert theologiai képzettségük hiányos volt, csak kis részben voltak felvehetőek. Jelenleg 90 növendéke van, tehát több, mint a világ bármely zsidó szemináriumának. Eddigél egy pap került ki innen, a ki N. Kanizsán nyert előkelő állást.

A rabbikról szólva, önkénytelenül fölvetődik a zsidó hitszónoklato k kérdése. Mi e tekintetben is a rabbiszeminárium végzett növendékeitől várjuk a döntő lépést, habár tagadhatatlan, hogy vannak esetek, midőn külföldről vagy Felső-Magyarországból hívnak meg rabbit magyar városba; a pap már 40—50 éves, de megtanul magyarul, úgy hogy pár év múlva magyarul prédikál. Kiváló példa erre Hochmuth Ábrahám, a nagytudományu veszprémi rabbi. Tatán és Miskolczon a zsidó község azt határozta, hogy a papnak ezentul a templomban más, mint magyar nyelven, szónokolni nem szabad. H.-M.-Vásárhelyen a pozsonyi orthodox iskolából kikerült rabbi a hosszú napot megelőző u. n. Kolnidre szent estéjén az egybegyűlt közönség színe előtt a szószéken fogadást tett, hogy a templomban soha más szót, mint magyart kiejteni nem fog. Lugoson, a mely pl. nem magyar város, a rabbi megtanult teljesen magyarul. Egy pozsonyi előkelő könyvkereskedő adatai szerint legjobban veszik Roder magyar leveleit — a bocherek (talmudtanulók); mindannyia magyarul tanul s papjuk buzdítja őket erre. Ehhez képest nem csoda, hogy az istenitizmet majdnem mindenütt vagy már megmagyarosodott, vagy a magyarosodás útján van. A főváros a dr. Tatay által mintegy 25 évvel ezelőtt készült magyar egyházi énekek helyett Kiss József, a jeles költő által irat ujakat. S az a sok alkalmi beszéd, mik zsidó részről kiadatnak, mind magyar nyelvű. L.-Sz.-Miklós és Győr, Nagy-Becskerek és Temesvár, Sz.-Fehérvár és Versecz, egyaránt hallgatják és értik a magyar szót és termő földje az ily hazafias beszédeknek.

Pár év óta prédikációs gyűjtemények is jelennek meg magyar nyelven. Első volt a híres Löwé, az elhalt

szegedi rabbié. Azután jelent meg egy kötet Kohn Samueltól, a nagytudományu budapesti hitszónoktól, u. a., ki a zsidók történetét Magyarországon írja, Löw Immanuel szegedi rabbitól, a híres apa méltó fiától; s csak 2—3 hóval ezelőtt egy kö et Perls Ármintól, Kecskemét hazafias és tudós papjától.

De a papok működésénél tán még fontosabb a magyarosodásra nézve a néptanítók szerepe. Az ő tevékenységüktől és hazafiságuktól függ első sorban, hogy a gyermek lelkében idejekorán meggyökeredzek a nemzeti eszmék iránt való fogékonyság. Allithatjuk, hogy a tannyelv a zsidó iskolákban most már általánosan magyar, még a német vidékeken is az; a tót vidékeken pedig magyar vagy magyar-német. A tótság főfészekében: Liptó Szt.-Miklóson, Turóc-Szt.-Mártonban, Rózsahegyen, Puchón, Trencsénben, Nyitrán, Vágújhelyen magyar az előadási nyelv s jellemző adatként hozható föl Libertiny Gusztáv tanfelügyelő nyilatkozata, hogy a tiszta tót vidékeken a zsidó iskolák és zsidó tanítók képezik a legbiztosabb magyarosító elemet.

Trefort Ágost, a kitünő miniszter, a kinek figyelmét misem kerüli ki, szigorú rendeletet bocsátott ki e zugiskolák ellen, s annak megjelenése óta ügybuzgó tanfelügyelők szemmel is tartják az e fajta tanyákat, és köreikben elnyomják, de ez nem történik meg mindenhol. A chéder, valamint általán a jelentkező visszasságok tökéletes elnyomása, véleményünk szerint, hamarabb várható lenne, ha a közoktatásügyi miniszteriumban a zsidó kulturális ügyeknek külön alosztálya szerveztetnék egy zsidó vallásu titkárral vagy tanácsossal, a ki a viszonyok és emberek teljes ismerete mellett legalkalmasabb lenne a zidóságot illető ügyeknek egészséges szellemben és eszélyes irányban való vezetésére.

Szólhatnánk még e helyen a zsidóság körében jelentkező egyéb közmívelődési mozgalmakról, a melyek a magyarosodásra nézve birnak fontossággal, de terünk korlátolt volta befejezésre int. Csak hangsúlyozni kívánjuk, mikép a teljes erővel működésnek indult magyarosítási tényezők előidézte hatalmas nemzeti közszellem a magyarországi zsidóságban fogékony és buzgó támogatásra talál. Itt akárhány oly eset van, a hol nemcsak a magyarul beszélő unokát nem értik, hanem az idegen származásu apa nem érti a saját gyermekeit, vagy a külföldi anya kis gyermekeitől tanulja el a magyar szót. Így magyarázható meg az ismeretes tény, hogy magyar vidéken a zsidó már ép oly kevésé tud németül, mint más felekezetű. Nem szólunk a középiskolákról, de a keresk. akadémia növendékei között ismeretes, hogy legfőlebb 10% a keresztény, de az illető tanárok panaszkodnak, hogy az összes tanulótság 90%-je nem tud németül. Ebből érthető, hogy vannak már tisztán magyar nyelvű felekezeti lapok (»Egyenlőség«), hogy a magyar zsidó irodalom élénkebb életre pezsdült. A szeminárium minden évben értesítője mellett egy nagyobb zsidó theologiai dolgozatot ad ki magyar nyelven, melyek eddigél egytől-egyig méltó elismerésre találtak — külföldön.

H I R E K.

— A »Függetlenség« titkai. Már rég nem foglalkoztunk ezzel a szennylappal, mert azok után, miket elkövetett, felmentve éreztük magunkat vele foglalkozni. Egy lap, melynek szerkesztője sikkaszt, csal és lop, valóban nem érdemli, hogy komoly emberek reflektáljanak rá. A közönség már hozzászókkott, hogy a »Függetlenség« arcátlan hazugságait ignorálja az, a ki ellen irányulnak, s nem követeli senki, hogy tisztességes emberek felelősségre vonják a rágalmazót, ha a merénylet a nevezett szennylap hasábjain belül lett elkövetve. Verhovay Gyula, a ki csángópénzek elsikkasztásától bemocskolt kézzel a becsületről mer írni cikket, a ki ugyanabban a lapban, melynek nyomdászát galádul megcsalta, keresztény morálról tart előadásokat, a ki hitelezőjét meglopja és aztán még rágalmazza is, az a Verhovay Gyula élőhalott, kinek szava legfőlebb modort kelthet. Ezt jól tudja ő, a társadalom megvetését érzi ő, de a helyett, hogy ezen itélet sulya alatt meglapulna, a helyett, hogy gyalázattól kipirosított irháját elhordta volna, a helyett, hogy

tovább állt volna, még szemérmetlenebbül folytatja gaz merényleteit. Előfizetői fogynak, a nyomdából kidobták, a lap bukása már csak napok kérdése. Mit csináljon? Még csak a revolver van hátra. Megragadja a revolvért, de nem szegzi gyáva melle; hanem gazdag zsidók tárczája ellen. »Zsidó világ« című rovatot nyit és felkéri vidéki »elvtársait«, hogy hazudjanak, a mennyit csak tudnak a — gazdag zsidókról. Kezdte L e v e l e k y v e l, folytatja R ó z s a Izsóval, mindennap más előkelő zsidót fog »megrevolverezni«. Mert az ő közleményeinek csak az a célja, hogy néhány érzékenyebb gazdag zsidóól pénzt kapjon. Pedig nagyon csalódik a derék enfőszerkesztő ur! Nem képzelhetünk olyan érzékenységet, mely elég gyenge volna a »Függetlenség« rágalmi által sértve érezni magát. Verhovay ur tehát ez uton sem fog pénzt kiszarolhatni a zsidóktól. Hogy egyszer nem fog-e pénz helyett — nyaklevest kapni, — arról mi jót nem állhatunk. A Verhovay-féle gazembereket nem szokták pénzzel leknyerezni. Korbácsot nekik, még pedig kutyakorbácsot!

— A marokkói zsidókkal tudvalevőleg barbár módon bánt az ottani kormányzó. Ez embeittel eljárás megszüntetése nagyrészt az olasz kormányznak köszönhető, mely marokkói képviselője által a szultánt arra birta, hogy ez rendeletet bocsatott ki, mely szerint a marokkói kormányzó jövőre szüntesse meg azokat az igazságtalanságokat, miket az ottani zsidók irányában elkövetnek; de miután a kormányzó a szultán eme parancsát teljesíteni vonakodott, fogságba került és helyét egy olyan férfit foglalta el, ki a zsidókkal szemben nem ragadtatja el magát a legbrutálisabb erőszakoskodásokra.

— Zsidó kivándorlók. A n e w - y o r k i »Handels-Zeitung« jelenti, hogy az utolsó tíz év alatt tíz ezer zsidó vándorolt be Amerikába. Részletes kimutatást is közöl a nevezett ujság, mely szerint a bevándorlottak nagyobb része orosz-lengyel és magyar-zsidók voltak. Az utóbbiak száma körülbelül 4000. Azon zsidók, kik minden vagyon nélkül jöttek Amerikába, ott mint napszámosok tengetik életüket. Kik kellő vagyonnal ellátva voltak, most virágzó földbirtokok és ipartelepek urai.

Szerkesztői üzenetek.

M. B. urnak Budapest. A szerkesztővel délután 2—4-ig lehet értekezni. V. ker. Hajnal-utca 2. sz. a.

Semi-Rauis. Nem értjük. A jó élezet az jellemzi, hogy mindenki legelső hallomásra értheti.

D. F. F. urnak Budapest. A kérdéses röpirat nagyobb része már elkelt. Nyitott ajtón döngött.

R. L. urnak Eszék. Német fordításban nem adhatjuk. Magyarosítás egyik főzélja a lapnak.

K. D. urnak Pózsony. A nevezett tanárt, ki azelőtt Pécsen volt, ismerjük és örvendünk, hogy nem feledkezett meg tanítványáról.

W. M. urnak Debreczen. Nem használhatunk belőle semmit. A szerénység néha erény, néha ostobaság.

ÉRTESÍTÉS.

Tisztelettel értesítjük a t. hitközségeket, hogy az **Egyenlőség** ezentul mindennemű

községi hirdetések

közöl. Felkérjük ennél fogva a **hitközségek tekintetes előjáróit**, valamint a **hitközségek lelkesi, hivatalnoki és tanítói karát**, hirdetéseiket az **Egyenlőség kiadó-hivatalának beküldeni**, annál is inkább, mert e lap elterjedtségénél fogva legbiztosabb garanciát nyújt a hirdetés eredménye iránt.

A hirdetési díj legolcsóbban szabattik ki.

Az Egyenlőség kiadó-hivatala.

(V. k. Hajnal-utca 2. sz.)

Butor	Első Budapesti butorbazár	Butor
Deák-utca 7. szám, I. emelet.		
<p>Ajánlom a t. közönségnek dús felszerelésű raktáramat, asztalos- és kárpitos-munkákból, menyasszonyi keletyék, szállodák, fürdők és irodák berendezésére a legegyszerűbb kivitelől a legfinomabbig. Az országos kiállításra szekrények, állványok, asztalok és díszítési munkáknak készítését elvállalom és kívánatra mindenféle mintájú rajzokkal szolgállok. Raktárom túltömöttsége miatt régebbi divatu butorok beszerzési áron alul adatnak el.</p>		
Eladás nagyban és kicsinyben.		
<p>Ajánlom még általánosan kedvelt szabadalmazott gyermek-pólya-szekrényeimet fürdő-berendezéssel. Elvállalom továbbá mindennemű munkát magánlakásokban, ugymint szőnyegek kifésztését, tükrök és képek elhelyezését. — Minta-könyvem — új rajzokkal — 1 frt betét mellett, esetleg butor-bevásárlásnál ingyen adatik.</p>		
FRANKL B.		
Butor	Deák-utca 7. sz. I. emelet. Alapított 1832-ben.	Butor

Legújabb amerikai találmány!

Minden háztartásban **nélkülözhetlen!**

Woodward amerikai gyáros szabadalmazott Universal-gépével 5 perc alatt 12 db. kés vagy olló megélesíthető kevés fáradsággal, azonkívül használható szardinaszelenczék felbontására, papirosvágásra, van dugasz és srófhúzója, kis kalapácsa.

Üvegeseknek *különösen ajánlható*, a menyinyiben fölöslegessé teszi és tökéletesen pótolja az üvegvágásra használt drága gyémántot és üvegvágó eszköz, mely a legvastagabb üveget könnyű módon vágja, kis kalapácsal és kitélő késsel együtt van.

Mindez egy darabban, csinos alakban van előállítva.

Ezen kis gép 1 frt 20 krért bérmentes beküldéssel, (postautalványon) megrendelhető kizárólag **Balla L.**-nél Budapesten, belső Dob-utca 20. sz.